

110. 178

178

110.

Sensa Lutterusse
Katekismusse
Öppetus.

Mis sees on?

- 1) Wiis Peatükki.
 - 2) Hommiko, Öhto ning Sõmaaja Palwed.
 - 3) Öppetus Melewallast pattud andeks
anda.
 - 4) Patto Tunnistusse Sannad.
 - 5) Koddo Öppetus.
 - 6) Kõssimiste ning Kostmiste Sannad.
-

Tartolinnas, 1803.

Trükkitud Grentsiusse kirjade ja kulloga.

Matteusf. Nam. XXII. Peatükkis 37-39.
salmist sadik.

J e s u s ütleb:

Sinna pead
Jesandat omma Jummalat
armastama
keigest ommast süddamest,
ja
keigest ommast hingest,
ja
keigest ommast melest.

Sesamma on
se esämenne ja suur kässo: sanna.

Agga teine
on selle sarnane:

Sinna pead omma liggimest armastama
kui isse: ennast.

Rom. Nam. III. Peat. 31. salmis.

Kas
meie siis kässo tühjaks teme usso läbbi?
Ei mitte,
waid meie kinnitame kässo.

Meie Kristi: Öppetuse
wiis Peatükki.

Es simenne Peatük.

Jummala kümnest käsust.

Es simenne Käsk.

Minna ollen se Isand sinno Jummal.
Sul ei pea mitte teise Jummalaid
ollemä minno kõrwas.

Mis se on?

Meie peame Jummalat ülle keige asjade kart-
ma, armastama ja temma peäle lootma.

Teine Käsk.

Sinna ei pea mitte Jummalä omma
Isanda nimme ilma: asjata suhho wõtma;
sest Isand ei jätta tedda nuhtlematta, kes
temma nimme kurjaste prugib.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et
meie temma nimme jures mitte ei nea, ei wannu, et
lausu, ei walleta egga petta; waid et meie sedda keige
hädda sees appi hüame, pallume, kibame ja tänname.

Katekismusse.

Kolmas Käsik.

Sinna pead pühapäeva pühitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie juulust ja Jummalat sanna ei põlga; waid et meie sedda pühaks peame, heal meel kuleme ja õppime.

Neljas Käsik.

Sinna pead omma issa ja omma emma auustama et sinno käsfi hästi käib, ja sinna kawa ellad Ma peäl.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie ommad wannemid ja isfandid ei põlga egga wihs hasta, waid et meie neid auustame, tenime, nende sanna kuleme ja neid armsaste ja kalliste peame.

Wiiis Käsik.

Sinna ei pea mitte tapma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo ehk kurja ei te; waid et meie tedda aitame, ja temmale head tume keige ihho hädda sees.

Kues Käsik.

Sinna ei pea mitte abbiello ärrarikkuma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie kasfinaste ja puhtaste ellame kõnnette ja teggude

teggude sees, ja et iggäuks peab omma abbikasa 'armastama ja auustama.

Seitsmes Käsk.

Sinna ei pea mitte warrastama.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wotta, egga-kawwala kauba, egga pettise töga enneste pole ei kisu: waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kaswata ja hoida.

Kahheksas Käsk.

**Sinna ei pea mitte üllekohto tunnista-
ma omma liggimesse wasto.**

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse peäle mitte kawwalaste ei walleta, tedda mitte ei petta, keelt ei pekka, egga kurje kõnnesid temma peäle ei tõsta; waid et meie temma eest kostame, keik head temmast kõnneleme, ja keik asjad heaks kånama.

Ühheksas Käsk.

**Sinna ei pea mitte himmustama omma
liggimesse kooda.**

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse pärrandust ehk kooda kawwaluslega ei püa, egga õigusse nimmel enneste pole ei kisu; waid et meie tedda aitame, et temma sedda ennefele woiks piddada.

Kümnes

Rümmes Käsk.

Sinna ti pea mitte himmustama omma liggimesse naest, sullast, ümmardajat, weifsid, egga muud, mis temma pärrast on.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse naest perret ehk weifsid ärra ei awwatelle, egga wäggise ei wotta; waid et meid neid maenitfeme, et nemmad paigale jäwad, ja tewad, mis nende kohhus on.

Mis ütleb nüüd Jummal keikist neist sin natsist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Jesand, sinno Jummal, ollen üks wägga wihhane Jummal, kes wannematte patto nuhtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põlwest sadik, kes mind wihkawad. Agga neile kes mind armastawad, ja minno käskud peawad, teen minna head tuhhandest põlwest sadik.

Mis se on?

Jummal ahwardab nuhhelda keik, kes needsinna sed käskud ülleastwad; sepärrast peame meie temma wihha kartma, ja mitte nendesinnaste käskude wasto teggema: agga temma tootab armo ja keik head keikile, kes need käskud peawad, sepärrast peame meie tedda ka armastama, temma peäle lootma, ja hea melega temma käsko möda teggema.

Teine

Teine Peatük.
Pühast Kristi = Usust.
Esimesse Sõpetus:

Lomiseft.

Minna ussun Jummal se Issa, keige-
wäggerama taewa ning Ma Poja sisse.

Mis se on?

Minna ussun, et Jummal mind ja keik lomad on
lonud, mulle ihho ja hinge, silmad, kõrwad ja keik
liikmed, moistust ja kei meled on annud, ja weel
hoiab; ja peälegi rided, kingad, sömisse, ja jomisse,
kõdda ja maia, naese ja lapse, põllo, weiksid, ja keik
wilja, keik ihho ja ello tarwidust ja toidust rohkeste ja
iggapäaw ka annab, ja keige hädda ja kurja eest hoiab
ja kaitseb; ja se keik teeb temma issalikust jummalik-
kust armust ja heldusseft, ja ei mitte sepärrast, et min-
na sedda wäärt ehk teninud ollen; se eest on minno koh-
hus tedda kita, tännada, tenida, ja temma sanna
kuulda; se on tõeste tõssi.

Teine Sõpetus:

Krallunnastamisest.

Minna ussun Jesusse Kristusse Jumma-
la aino Poia, meie Issanda sisse, kes on sa-
dud pühast Waimust, ilmale todud neitsist
Mariast, kannatanud Pontiusse Pilatusse
al, ristil peäle podud, surnud ja mahhamae-
tud

tud, alla läinud porgohauda, kolmandamal päwal jälle ülestoušnud surnušt, üleslänud taewa, istub Jummal omma feigewägge- ma Jēsa parramal kael, seält temma tulleb fohhut moišma ellawatte ja surnutte peäle.

Mis se on?

Minna ussun, et Jēsus Kristus tõsine Jummal, kes ommašt Jēsašt iggawest sündinud, ning ka tõsine innimenne, kes neitsišt Mariast ilma le todud, minno Jēsand on, kes mind ärrakaddunud ja hukkamoistetud innimešt on peāšnud ja lunnastanud keikist pattušt, surmašt, ja kurrati wāest, ei mitte kulla eht hõbbedaga, waid omma pūhha kalli werrega, ning omma ilma süta kannatomisse ja surmaga, sepārrast et minna temma omma pidin ollema, ja temma rikis temma al ellama, ning tedda tenima iggawesse õigusse, waggadusse ja õnnistusse sees, nenda kui temma on ülestoušnud surnušt, ellab ning wallitseb iggaweste se on tõeste tõssi.

Kolmas Dypetus:

Pūhhitsemissest.

Minna ussun pūhha Waimo sisse, üht pūhha risti foggodust, pūhha de ossasamist, pattude andeks- andmist, lihha ülestoušmist ning iggawest ello. Amen.

Mis se on?

Minna ussun, et minna ommašt melešt ja wāest mitte ei woi Jēsusse Kristusse omma Jēsanda sisse us- kuda, egga temma jure sada; waid pūhha Waim on mind Ewangeliummi läbbi kutsnud, omma annettega walguš-

walgustanud, ja õige usso sees pühhitsetud ja hoitud, nenda kui temma keige pühha ristifoggodusse Ma peäl kutsud, foggub, walgustab, pühhitseb, ning Jeesusse Kristusse jures õige ja aino usso sees hoiab; ses mma ristifoggodusse sees temma minnule ja keikile usklikkudele iggapääw keik pattud rohkestes andeks annab, ja wiimsel päwal mind ja keik surnud üles arratab, ja minnule keige usklikkudega Kristusse sees iggawest ello annab, se on tõeste tõssi.

Kolmas Peatük.

Pühhast Jēsa meie Palwest.

Jēsa meie kes sa olled taewas, pühhitsetud sago sinno nimmi, tulgo meile sinno riik, sinno tahtminne sündko kui taewas, nenda ka ma peäl, meie iggapääwast leiba anna meile tännapääw, ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname omma wõlgastele, ning ärra sata meid mitte kiufatusse sisse, waid peasta meid ärra sest kurjast; sest sinno pärralt on se riik, ning se wäggi, ning se au iggawest, Amen.

Esimesesed Palwe sannad.

Jēsa meie, kes sa olled taewas.

Wis se on?

Jummal tahhab meid se läbbi armolikkult kutsuda, et meie peame usma, tedda meie õige Jēsa ja meid
temma

temma õiged lapsed ollewad, et meie julgeste ja kindla lotussega tedda peame palluma, nenda kui armad lapsed omma armsa isä palluwad.

Esimenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

Mis se on?

Jummala nimmi on kü isse-enneses pühha; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et se ka meie jures saaks pühhitsetud.

Kuida sünnib se?

Kui Jummala sanna selgeste ning puhtaste õppetakse, ja meie ka pühhaste kui Jummala lapsed sedda möda ellame, sedda aita meid armas taewane Isä! Agga kes teist wiisi õppetab, ja ellab, kui Jummala sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie seas Jummala nimmi: se eest hoia meid, armas taewane Isä!

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

Mis se on?

Jummala riik tulleb kü ilma meie palweta isse-ennesest; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et se ka meie jure tulleks.

Kuida sünnib se?

Kui se taewane Isä omma pühha Waimo meile annab, et meie temma pühha sanna temma armo läbbi ussume, ja Jummala mele pärrast ellame siin aialikkult ja seäl iggawest.

Kolmas Palwe.

Sinno taheminne sündko kui taewas nenda ka ma peäl.

Mis

Mis se on?

Zummala hea armolinne tahtminne sünnib küll ilma meie palweta; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et se ka meie jures sünniks.

Kuida sünnib se?

Kui Zummal keige kurja nou ja tahtmisse rikkub, ja kelab neid, Kes meid ei tahha lasta Zummala nimme pühhitseda, egga temma riki meie jure tulla, kui on kurrati, ma-ilma ja meie lihha tahtminne; waid kinnitab ja hoiab meid kindlaste omma sanna ja usso sees meie otsani, se on temma armolinne ja hea tahtminne.

Neljas Palwe.

Meie iggapawast leiwa anna meile tannapaw.

Mis se on?

Zummal annab iggapawase leiwa küll ilma meie palweta keikile kurja innimestele; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et temma meile annaks sedda moista, ja tannoga wastowotta meie iggapawase leiwa.

Mis on iggapawane leib?

Keik, mis meie ihho toibusseks ja üllespidamis, seks tarwis lähhab: söminne, jominne, rided, kingad, kooda, maia, põld, weiksed, rahha, warra, wagga abbi-kasa, waggad lapsed, wagga perre, waggad ja tru-id üllemad, hea wallitsus, hea ilm, rahho, terwis, aus ello, head sõbrad, tru-id naabred, ja muud nisuggused asjad.

Wies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wõllad, kui meie andeks anname omma wõlglastele.

Mis

Mis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees, et se taewane Issa mitte ei tahhaks wadata meie pattude peäle, egga nende parrast meie sedda keelda, mis meie pallume; sest meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie pallume, ja ep olle sedda ka mitte teninud; waid temma tahhaks meie sedda keik armust anda, sest et meie iggapääw paljo patto teme, ja selget nuhtlust tenime. Siis tahhame meie ka süddamest andeks anda, ja heal meel head tehha neile, kes meie wasto eksiwad.

Kues Palwe.

Ming ärra sada meid mitte kiusatusse sisse.

Mis se on?

Jummal ei kiusa kül keddagi, agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et Jummal meid tahhaks hoida ja üllespidada, et kurrat, ma-ilm ja meie lihha meid ei petta egga sada ebba-usso, mele ärraheitmisse, ja monne mu sure patto ja hääbi sisse, ja kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ärrawoidame, ja woimust same.

Seitsmes Palwe.

Waid peästa meid ärra sest kurjast.

Mis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees kui ühhel hobil, et se taewane Issa meid tahhaks peästa keigesuggusest ihho- ja hinge-, warrandusse- ja aukahjust, ja wimaks, kui meie surma tunnife tulleb, õnsa otsa meile anda, ja armoga sestinnatsest häädda orrust ennese jure taewa wotta.

Wiimsed palwe sannad?

Sest siuno parralt on se riik, ja se wäggi, ja se au iggawest, Amen.

Mis

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlaste uskma, et se taewane Issa meie palwed heldeste on wastowotnud ja kuulnud; sest et temma isse on meid käsnuud nenda palluda, ja tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab tõeste nenda sündima.

Neljas Peatük.

Pühast Kristimisest.

Mis on Kristimine?

Kristimine ep olle mitte paljas wessi, waid üks nijuggune wessi, mis Jummalala käsus on seatud, ja Jummalala sannaga ühtepandud.

Mis Jummalala sanna se on?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Matteusse ramatus wiimses peatükis: (28, 19.) Minge ja õppetage keik rahwast, ja ristige neid Jummalala se Issa, ja se Poia ja se pühha Waimo nimmel.

Mis annab eht sadab ristimine?

Temma sadab pattude andeks-andmist, peastab ärra surmast ja kurratist, ja annab iggawesse õnnistusse keikile, kes sedda usuwad, mis Jummalala sanna ja tootused kulutawad.

Mis saggused on need Jummalala sanna ja tootused?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Markusse ramatus wiimses peatükis: (16, 16.) Kes usub,

ussub, ja kedda ristitakse, se peab õnsaks sama, agga kes ei ussu, kedda peab hukka moistetama.

Kuida wolt wessi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te kedda tõeste mitte: waid Jummal sanna, mis weega ja wee jures on, ja uss, mis kedda sama Jummal sanna wee sees ussub; sest ilma Jummal sanna on wessi paljas wessi, ja ei mitte ristimine; agga Jummal sanna on se üks ristimine, se on üks ello wessi täis armo, ja uesündimisse pessiinne pühha Waimo läbbi, ku pühha Paulus ütleb Titusse ramatus kolmandamas peatükis: Jummal on meid õnsaks teinud uesündimisse pessiinne ja pühha Waimo uendamisse läbbi, kedda temma on wäljawallanud meie peäle rohkeste Jeesuse Kristusse meie õnnistegia läbbi, et meie temma armo läbbi õigeks tehtud, iggawesse ello päriaks piddime sama lotusse järrel; se on üks tõssine sanna.

Mis tähendab nisuggune wee ristimine?

Se tähendab, et wanna Adam (se on meie pattune südda) peab iggapawase kahhetsemisse ja pattuspõõrmisse läbbi meie sees ärra upputud sama, ja surrema keige patto ja kurja himmedega, ja iggapaw jälle ettetullema ja ülestouma se uus innimenne, kes õigusse ja puhastusse sees Jummal ees peab iggaweste ellama.

Kus se on kirjotud.

Pühha Paulus ütleb ommas ramatus Romarahwale kirjotud, kuendamas peatükis: Meie olleme
Kris.

Kristussega mahhamaetud ristmisse läbbi surma sisse, et otsego Kristus on ülles-
 ärratud furnust Jasa au läbbi, meie ka
 nenda peame udes ellus kätma.

Wies Peatük.

Pühhasi Altari Saakramentist.

Mis on se Altari Saakrament?

Se on meie Issanda Jesusse Kristusse tõsine ihho ja werri, leiwa ja wina al, meile ristirahwale süa ja jua Kristussest ennesest seätud.

Kus se on kirjutud?

Nenda kirjutawad need pühhad Ewangelistid: Matteus, Markus, Lukas ja se pühha Paulus:

Meie Issand Jesus Kristus sel õsel mil tedda ärra anti, wottis leiba, tännas, murdis ja andis omma Jüngeritele, ja ütles, wotke, söge, se on minno ihho, mis teie eest antakse, sedda tehke minno mällestusjeks.

Selsammal kombel wottis temma ka karrika parrast õhto: söma: aega, tännas ja andis omma Jüngeritele ja ütles: joge keit seält seest, sesinnane karrikas on se mis seädus minno werre ses, mis teie ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeks, andmis:
 jets

seks: sedda tehke ni mittokord, kui teie sest jote, minno mäletussseks.

Mis kasso on meil sestisuggusest sõmisest ja jomisest?

Sedda näitwad meile needsinna sed Kristusse sannad: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmissseks; se on, et meile saakramenti sees, pattude andeks-andmist, ello ja õnnistust nende sannade läbbi antakse; sest kus pattude andeks-andminne on, seal on ka ello ja õnnistus.

Kuida woib ihholik sõminne ja jominne nisuggused sured asjad tehha?

Sõminne ja jominne ei te sedda tõeste mitte, waid need Kristusse sannad: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmissseks; need sannad on ihholikko sõmissse ja jomisse jures, kui üllem assi saakramenti sees, ja kes needsammad sannad ussub, sel on mis nemmad, tunnistawad, pattude andeks-andminne.

Kes wottab ausaste sesinnatse sakramenti wasto?

Paastma ja ihho polest ennast walmistama, on üks taunis wäljaspiddine kombe: agga se on öiete ja hästi walmistud, kellel usk on nendesinnaste Kristusse sannade peäle: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmissseks; agga kes neidsinnadsid sanno ei ussu, ehk kaksipiddi mõtleb, se ep olle mitte wäart, egga hästi walmistud, sest se sanna, teie eest, tahhab selged usklikud süddamed.

Homiko = Palwe.

Sunnistago mind Zummal Jesa, Poeg,
ning pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas tae-
wane Jesa, Jesusse Kristusse sinno
armsa Poia meie Jesanda läbbi, et sinna
mind minnewal õsel olled armolikkult hoid-
nud ja kaitstud keige ihho ning hinge kahjo
eest. Minna pallun sind, an na mulle armo,
et minna woiksin ommad pattud süddamest
tunda, kahhetseda ning mahhajätta, ja an-
na mulle andeks keik minno pattud ning ek-
sitused, misga minna sind ollen wihhastu-
nud; kaitse ning hoia mind selsinnatsel pää-
wal armolikkult keige patto, kurja ning kah-
jo eest, et keik minno mõtte, sanna, teggo
ning ello woiks sinno mele pärrast olla.
Sest minna annan omma ihho ning hinge,
meie üllema wallitseja ja keik muud üllemad,
meie wannemad, suggulased, waenlased, keik
risti-rahwast, ja keik, mis mul on, sinno
holeks; sinno pühha Waim wallitsego min-
no ülle, sinno pühha Ingel olgo minno ju-
res, et se kurri waenlane ühtegi melewalda
minno peäle ei sa, Amen.

Paltwed enne Sõma-aega.

Reikide filmad lootwad, Issand, sinno peäle, ja sinna annad neile nende roga ommal aial. Sinna teed lahti ommad helled ning rohked kâed, ning taidad keik, mis ellab, hea melega.

Au olgo Jummalale Issale, Poiale, ning pühhale Waimule. Amen.

Issa meie, kes sa olled taewas, n. t. s.

Issand Jummal, taewane Issa, õnnis, ta meid ja needsinna sed sinno anded, mis meie sinno rohkest armust wastowotame Jesusse Kristusse meie Issanda läbbi. Amen.

Kristus ütleb: Innimenne ei ella mitte ükspäinis leiwast, waid iggaühhest sannast, mis Jummalala su läbbi kaib. Amen.

Paltwed pärrast Sõma-aega.

Zännage Issandat, sest temma on helde, ning temma heldus kestab iggawest, kes keige lih hale roga annab, neile weistele nende sõmist annab, neile nore kaarnaile, kes tedda appi hüüdwad. Temmal ep olle mitte rõmo hobbose wäest, egga melehead ühhegi lüist, Issandal on melehea neist, kes tedda kartwad ning temma armo peäle lootwad.

Au

Alu olgo Jummalale Issale, Poiale, ning pühhale Waimule, Amen.

Issa meie, kes sa olled taewas, n. e. s.

Meie tänname sind, Issand Jummal taewane Issa, Jeesuse Kristuse meie Issanda läbbi, keige sinno ande ning heategemisse eest, kes sinna ellad ning wallitsed iggaweste, Amen.

Jummal olgo fidetud ning tännatud sõmisse ning jomisse ning temma kalltanna eest, temma andko meie eddespidi meie iggapäwast leiba, ja õnnistago meid ka hinge polest Jeesuse Kristuse meie Issanda läbbi, Amen.

Issand, sinno suur nimmi olgo fidetud nüüd ning iggaweste, Amen.

Shto = Palwe.

Õnnistago mind Jummal Issa, Poeg, ning pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas taewane Issa Jeesuse Kristuse sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et sinna mind minnewal wäwal olled armolikkult hoidnud ja kaitsnud keige ihho ning hinge

Kahjo eest. Minna pallun sind, anna mulle armo, et minna woiksin ommad pattud sind, damest tunda, kahhetseda ning mahhajatta, ja anna mulle andeks keik minno pattud ning eksitussed, misga minna sind ollen wihas-tanud; kaitse ning, hoia meid selfinnatset d sel armolikkult keige patto, kurja ning kahjo eest, et keik minno mõtte, sanna, teggo ning ello woiks sinno meleparrast olla. Gess minna annan omma ihho ning hinge, meie üllema wallitseja ja keik muud üllemad, meie wannemad, suggulased, waenlased, keik ristirahwast ja keik, mis mul on, sinno holeks: sinno pühha Waim wallitsego minno üle, sinno pühha Ingel olgo minno jures, et se kurri waenlane ühtegi melewalda minno peäle ei sa, Amen.

O p p e t u s

Melewallast pattud andeks anda ja kinnitada.

Mis on pattude andeks-andmisse ja kinnitamisse Melewald?

Pattude andeks-andmisse ja kinnitamisse melewald on se woimus, mis meie Issand Jesus Kristus ma peäl armo õppetusses on seadnud, neile pattud andeks

deks anda; agga neile, kes pattust ei põra, pattud finnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus, 20, 21, 23. Nenda kui Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Wortke pühha Waimo: kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud, kellele teie ial pattud finnitate, neile on need finnitud.

Mis kasso sabab se Melewäld?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud; se on, et neile usklikkudele pattud andeks antakse Jesusse Kristusse nimmel, kes sedda omma surma ja werre läbbi on saatnud, et usk finnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb. Sest kui pattud, on andeks antud, siis tunneb südda rahho usso läbbi.

Kuida woib innimenne pattud andeks anda?

Innimenne ei woi mitte pattud andeks anda isstienest ehk ommast wäest, waid ammeti polest ja Issanda Jesusse Kristusse käskmisse peäl, nenda kui need sannad tunnistawad: Wortke pühha Waimo: kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud. Sest otsego Innimesse Poial melewäld on, pattud Ma peäl andeks anda, nenda on temma sedda mele walda Ewangeliummi ehk armo õppetusse ammetile annud, kui temma ütleb: Nenda kui Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Joan 20, 21. ja luk. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Kellele

Kellele peab pattub andeks antama?

Meile, kes omma patto hädda töeste tundwad, kahhetsewad, allandikko ja usklikko sübdamega ülestunnistawad, ja Jesusse Kristusse pärrast armo ja rõmustamist ihhaldawad; sest nenda üleab Issand Jesus selle alwatud wasto: Olle rahhul, minno poeg, sinno pattub on sulle andeks antud. Matt. 9, 2. ja selle patto kahhetsewa naese wasto: Sinno pattub on sulle andeks antud, sinno usk on sind aitnud, minne rahhoga, luk. 8, 48. ja 7, 48. s.

Kellele peab pattub kinnitadama?

Keikile innimestele, kes pattust ei põra, ja ei usu mitte, kes ka meel patto sisse jäwad ellama ja keik head maenitsust põlgwad, nenda kui meie Issand Jesus Kristus öppetab: Kui sinno wend sinno wasto ekkis, siis minne, ja nomi tedda ennese ja temma keskes ükspäinis; kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna kas. suks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks ennesega, et keik assi kahhe ellik kolme tunnista ja suus seisaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodussele teada; agga kui temma koggodust ei kule, siis olgo ta sinno melest kui üks paggan ja tõlner. Matt. 18, 15-17.

Mis saggused pattub peab ükestunnistama?

Jummala ees peab innimenne ennast keikipiddi pattuseks tunnistama, ka nende pattude polest, mis temma ei tea egga tunne, nenda kui meie Issa meie palwes teme; agga öppetaja ees tullewad agga need
pattub

pattud üllestunnistada, mis meie teame ja ommas süddames tunneme.

Misfuggused pattud nend on?

Siin pead sinna omma ello ja ellamist läbbi katsuma Jummalala künne kässo järrele, kas sa olled isä ehk emma, poeg ehk tüttar, isand, ehk emmand, perre-mees ehk perrenaene, sullane ehk tüdruk; kas sa olled olnud sanna kuulmatta, kas sa kellelegi olled kurja teinud sanna ehk töga, kas sa olled warrastanud, holeta ja wihhane olnud, ebba-usko pidanud, roppus ellus ellanud ja waltetanud, ja kahjo teinud.

Patto Tunnistusse Sannad.

Armas õppetaja! minna pallun sind et sa minno patto tunnistust kuled ja Jummalala polest pattude andeks-andmist mulle kuletad:

Minna waene pattune inimenne tunnistan Jummalala ja sinno ees, et ma ei olle üks päin is patto sees sindinud ja ilmale tulnud, waid et ma ka Jummalala künne kässo wasto saggedaste ollen ekfinud, Jummalat ja omma liggimest wihhastanud, ja ollen sega Jummalala wihha ja iggawest nuhtlust ennese peäle saatnud. Agga minna kahhetfen ommad pattud teigest süddamest, ja ussun Jeesusse Kristusse läbbi õnsaks sada. Sepärrast tullen minna armo aial, ja pullun sind Issanda Jeesusse sullast, et sa mulle pattude andeks-andmist kuletad, ja minno nõdra usso kinnitusseks mind Issanda Jeesusse Kristusse ihho ja werrega södad ja jobad.

Minna

Minna tahhan Jummalä armo ja pühha Waimo abbi läbbi, omma pattust ello parrandada, pattude eest en- nast hoida, ning nenda ellada, kui wagga risti- inimesse kōhhus on.

Koddo Öppetuss.

Eh monningad pühhatirja tunnistusjed feigesugguste innimeste maenitsus- seks üllespandub, kuidä nemmad pea- wad omma ammeti üllespiddama, ja mis nende kōhhus on tehha.

Piiskopide ehk üllewaatjatte ja Öppetajatte kōhhus.

Roggodusse üllewaatja peab ollema ilma laitmat- ta, ühhe naese mees, kassin, moistlik, puhtaste eh- hitud, woõraste wastowõtja, kes kōlbab õppetama, ei mitte jodik, ei mitte taplik, ei mitte roppo kasso puüd- ja, waid kes järrele annab, ei mitte riakas, ei mitte rahha peäle ahne, kes omma maia-rahwa ülle hesti watab, kes ommad lapsed peab sannakuulmisses feige tõssise wiisiga: (sest kui kegi omma ennese maia-rahwa ülle ei märka üllewaatja olla, kuidä woib temma Jum- mala foggodusse eest hoolt kanda?) ei mitte sesuggune, kes usko hilja wastowõtnud. 1. Tim. 3, 2-6.

Kes kiinipeab sest ustawast sannast minno õppe- tusse järrele, et ta woiks wägger olla ni hästi mae- nitsfema terwe õppetusse läbbi, kui ka neid, kes was- torâtiad on, nomima. Tit. 1, 9.

Kuul:

Kuuljatte kohhus omma Öppetajatte wasto.

Nenda on ka Issand seädnud neile, kes armo öppetust kulutawad, et nemmad armo-öppetusfest peawad ellama. 1. Korint. 9, 14.

Kedda öppetajie sannaga, se jaggago kelf head sel-
lele, kes tedda öppetab. Urge efsige mitte, Jummal
ei anna ennast mitte pilkado. Kalat. 6, 6. 7.

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi ülles-
piddawad, peab kahheworra auustus'e wäärt petama,
keigeennamiste neid, kes tööd tewad sannas ja öppe-
tusfes. Sest kirri ütleb: Sinnaei pea mitte härja
suud kinnisidduma, kes pahmast tallab, ja: üks tötög-
gia on omma palga wäärt. 1. Tim. 5, 17. 18. Luk. 10, 7.

Meie pallume teid: et teie wöttate nisuggusiks,
kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tööd teg-
gewad, ja teie üllewaatjad on Issanda sees, ja teid
maenitsewad; ja et teie wöttate neid üpris wägga
armsaste piddada nende tö pärrast. Piddage rahho
isfeskis. 1. Tessal. 5, 12. 13.

Kuulge ommad juhhatajad ja wötke nende sanna,
sest nemmad walwawad teie hingede eest, nenda kui
need, kes wastust peawad andma, et nemmad sedda
römoga tewad, ja ei mitte ohkades: sest teil polle sest
mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Ilmalikko üllematte kohhus.

Jgga hing heitko ennast üllematte alla, kellel kei-
geüllem melewald on, sest üllem id ep olle muido kui
Jummalast; agga kes üllemad on, need on Jumma-
last seätud. Kes niüd üllematte wasto panneb, se
panneb Jummalala seädmisse wasto; agga kes wasto
pannewad,

pannewad, need saatwad isse enneste peäle nuhtlust. Sest ta ei kanna moõka mitte ilma asjata; sest temma on Jummalale tener, kättemaksija nuhhelda sedda, kes kurja teeb. Rom. 13, 1. 2. 4.

Allamatte kõhus üllematte wasto.

Andke Reisirile, mis Reisri kõhus, ja Jummalale, mis Jummalale kõhus on. Matt. 22, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allahoidate, ei mitte üfspainis nuhtluste, waid ka süddame-tunnistusse pärrast. Sest sepärrast makske ka makso, sest nemmad on Jummalale sullased, kes otse se eest murret kandwad. Siis tassuge niid keikile omma wõlga; makso, kellele makso tolli-rahha, kellele rolli-rahha, kartust, kellele kartust, au, kellele au sulle anda. Rom. 13, 5. 6. 7.

Sepärrast maenitsen minna keige-essite, et peab tehtama pallumissi, palwesid, pallumissi teiste eest, ja tännamassi keikide innimeste eest, kunnigatte ja keikide eest, kellel keigeüllem mellewald on, et meie rahholist ja tassast ello woiksime ellada keige Jummalakartusse ja ausa ello sees; sest se on hea ja armas Jummalale meie õnnisteggia melest. 1. Tim. 2, 1. 2. 3.

Tullea nende mele, et nemmad würstide ja üllematte wasto allandikkud on, nende sanna wõtwad, ja keige hea teule walmis on. Tit. 3, 1.

Heitke ennast keige innimeste seadmisse alla, Issanda pärrast, olgo kunninga kui üllema alla, ellik pealikutte, kui nende alla, kes temmast on läkkitud, kurjateggiattele kui nuhtlusseks, agga heateggiattele kitusseks. 1. Peetr. 2, 13. 14.

Abbiello: rahwa kohhus.

Teie mehhed, ellage omma naestega targaste ja tehke selle naeste-rahvale kui nõdrama astjale au, nenda kui neile, kes ka armo-ello pärriad on, et teie palwesid ärra ei keelta. 1. Peetr. 3, 7.

Mehhed, armastage omma d naesed, ja ärge sage wihhasteks nende wasto. Kolosf. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna kui Jssanda sanna, nenda kui Sara Abraami sanna wöttis kuulda, ja hüdis tedda issandaks, kelle lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühtegi hirmo ei kardate. Ewes. 5, 22. 1. Peetr. 3, 1. 6.

Wannematte kohhus.

Teie issad, ärge ärritage mitte omma lapsi wihhale, et nemmand meelt ärra ei heida, waid kaswatage neid karristamisses ja Jssanda maenitsemis- ses. Ewes. 6, 4. Kolosf. 3, 21.

Laste kohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna Jssanda sees, sest se on õige. Auusta omma issa ja emma: (se on essimenne kässo-sanna tootussega:) et sinna käsfi woiks hästi käia, ja sinna woiksid kaua ellada ma peäl. Ewes. 6, 1. 2. 3.

Perre: wannematte kohhus.

Jssandad, tehke sedda sullastele, mis õige ja kohhus on, ja jätke ahwardamist mahha, ja teädke, et ka teil ennestel Jssand taewas on, ja temma ei pea ennam luggu ühhest kui teisest. Ewes. 6, 9. Kolosf. 4, 1.

Sullaste

Sullaste, ümmardajatte, Päiliste ja Teoliste kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna, kes teie is-
sandad on lihha polest, kartusse ja wärristussega omma
süddame waggadusses, nenda kui Kristusse sanna;
ei mitte silma kirjaks tenides, kui needkes innimeste
mele pärrast püüdwad olla, waid kui Kristusse salla-
sed, kes Jummal tahtmist süddamest tewad, kes heal
melel Issandat teniwad, ja mitte innimesi, ja teädke,
et, mis head feigi ial saab teinud, sedda saab tem-
ma Issanda käest, olgo sullane ehk wabbat innimenne.
Ewef. 6, 5-8. Kolosf. 3, 22.

Nore Rahwa kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandikkud,
agga keif olge teine teise wasto allandikkud, ja ehitage
ennast seestpidi allandikko melega; sest Jummal pan-
neb sureliste wasto, agga allandikkuike annab temma
omma armo. Siis allandage ennast nüüd Jummal
wäggewa käe olla, et temma teid woiks üllendada
õigel aial. 1. Peetr. 5, 5. 6.

Leskede: Naeste kohhus.

Kes tõeste lesknaene on, ja ütsti järrele jänud, se
lodab Jummal peäle, ja jääb kindlaste pallumiste ja
palwette sisse õõd ja päwad: agga kes lihha himmus
ellab, se on ellawalt surnud. 1. Tim. 5, 5. 6.

Jggaühhe Kristi: innimesse kohhus.

Sinna pead omma ligimest armastama kui isse.
ennast. Sellefinnatse sanna sisse on keif käsud üh-
tepanud.

tepanud. Rom. 13, 19. Tehke pallumisfi teifide
innimeste eest. 1. Tim. 2. 1.

Kui iggawis teeb omma tööd.
Siin on teif asjad maias hääd.

Onsa Lutteruusse Küssimiste ja Kostmiste sannad.

1. Kas sa ussub, et sa pattune olled?

Jah minna ussun, ma ollen pattune.

2. Kust sinna sedda tead?

Jummala kümnest käsust, neid ei olle minna
mitte pidanud.

3. Kas sinna kahhetsed ommad pattud?

Jah minna kahhetsen, ja se teeb mulle wägga hai-
get, et minna Jummala wasto ollen ekfinud.

4. Mis olled sinna omma pattudega teninud?

Jummala wihyha, aialikko surma, ja iggawest
hukkatus.

5. Kas sa ussub onsa's saba?

Jah minna ussun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle lodad sa siis?

Omma armsa Issanda Jesusse Kristusse peäle.

7. Kes

7. Kes on Kristus?

Jummalala Poeg, tõsine Jummal ja tõsine inimenne.

8. Dns ennam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemisse sees, Issa, Poeg, ja Pühha Waim, ja need kolm on üks. 1. Joan. 5, 7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud, et sa temma peäle lodad?

Temma on minno eest surnud, ja on omma werre risti sambas minno eest ärrawallanud pattude andeks andmissesks.

10. Dns Issa ka sinno eest surnud?

Ei olle mitte, sest Issa on Jummal, ja pühha Waim on ka Jummal, agga Poeg on tõsine Jummal ja tõsine inimenne, kes minno eest on surnud, ja on omma werre minno eest ärrawallanud.

II. Kust sa sedda tead?

Pühhast armo-õppetusest ja neist saakramenti sannadest, ja temma ihhust ja werrest, mis mulle saakramentis pandiks on antud.

Utle mulle need sannad?

Meie Issand Jesus Kristus sel õsel n. t. f.

13. Kas sinna siis usud, et saakramentis Kristusse tõsine ihho ja werri on?

Jah minna ussun sedda.

14. Mis,

14. Mikspärrast usfud sa sedda?

Kristusse sannade pärrast: Wõrke, sõge, se on minno ihho; joge keik seält seest, se on minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui meie temma ihho sõme, ja temma werd jome, ja nenda sedda panti wõttame?

Meie peame temma surma ja werre-ärrawallamist kulumata ja se peale mõtlema, kuidas temma meid on õppetanud: Sedda tehke ni mittokord, kui teie ial sedda tete, minno mällestusiks.

16. Mikspärrast peame meie temma surma mälletama ja sedda kulumata?

Et meie õppime ussima, et ükski loom ei olle wõinud meie pattud lappitada, kui üks päinis Jesus Kristus tõssine Jummal ja tõssine innimenne, ja et meie õiget hirmo tunneme omma pattude pärrast, ja neid raskest armame, ja üks päinis Kristus sest ennast rõmustame, ja nenda sesamma usso läbbi õnsaks same.

17. Mis sundis Kristust sinno pattude eest sarrema ja neid leppitama?

Temma suur armastus omma Issa, minno ja keikide pattuste wasto, nenda kui kirjutud on. Joan. 14, 31. Rom. 5, 6-8. Kalat. 2, 20. Ewef. 5, 2.

18. Mikspärrast tabhad sinna Jummalale lauale minna?

Et minna õppin ussima, et Kristus surest armust minno pattude pärrast on surnud, kui nõldud on, ja et minna temmast ka õppin Jummalat ja omma liggimest armastama.

19. Mis

19. Mis peab risti innimest sundima sagedaste Altari Sakramenti wõtma?

Jummala polest peab tedda sundima Kristusse kässt ja tootus, pärrast ka temma omma häddamis tedda waewab, sest sepärrast on nisuggune käsminne, kutsminne ja tootaminne.

20. Mis peab innimenne teggema, kui temma nisuggust hädda ei tunne, egga Sakramenti ei iggatse?

Sel ei olle parremat nou anda, kui et temma (1) omma süddant läbbikatsub, welaks temmal pattust lihha ja werd on, ja usfugo ommeti, mis pühha kirri sest fulutab. Kalat. 5, 16. 17. Rom. 7, 18.

(2) Et temma tähhele panneb, welaks temma siin ilma sees on, ja möttelgo ommeti et temmal patto ja hädda ei pudu, nenda kui se kirri ütleb. Joan. 15, 18-20. 16, 8-20. 1. Joan. 2, 15. 16. 5, 4. 5.

(3) Siis leiab temma ka kurratit ennese ümber, kes walle- ja tapmissega ööd ja päwad seestja wäljaspidi tedda rahhule ei jätta, nenda kui se kirri temmast tunnistab. Joan. 8, 44. 1. Peetr. 5, 8.

